

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

УДК 657

Іванова Марія Олександрівна

**ОБЛІК І АУДИТ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ
ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ**

АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи на здобуття
ступеня вищої освіти магістр
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування»

Миколаїв-2019

Магістерська робота є рукопис.

Робота виконана на кафедрі обліку і аудиту Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: Кандидат економічних наук, доцент

Белінська Світлана Михайлівна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили

Рецензент: Кандидат економічних наук, професор (б.в.з.)

Норд Ганна Леонідівна

Чорноморський національний університету
імені Петра Могили університет

Захист відбудеться 21 лютого 2019 р. о 10:00 годині на засіданні спеціалізованої комісії у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, аудиторія 10-313.

З магістерською роботою можна ознайомитися у бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили (54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10).

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають дедалі нові вимоги до бухгалтерського обліку як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності суб'єктів господарювання. Сьогодні підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має визначення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на них займають найбільшу питому вагу.

Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність достатньої кількості виробничих запасів, які є важливою частиною активів підприємства. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу якої має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства. Тому розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень. Чітка побудова бухгалтерського обліку відповідно до змін, що відбуваються в його організації і техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обгрунтованих рішень і попереджень ризику у виробничо-господарській фінансовій діяльності підприємств. Від ефективного використання матеріальних запасів залежить величина прибутку підприємства та швидкість обороту вкладеного капіталу, тому їх облікові приділяють велику увагу. Тому актуальність дослідження проблемних питань удосконалення обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів підприємств не викликає сумніву.

Проблемні питання обліку та контролю використання виробничих запасів розглядалася такими науковцями, як: Н. В. Бурдюг Т. Г. Китайчук, В. Г. Душкевич, М. З. Матвійчук, І. В. Принада, О. Д. Назарчук, М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова, Т. М. Сльозко, Г. М. Шамота, О. І. Федько, М. Т. Шендригоренко та іншими дослідниками. Проте питання удосконалення обліку, аналізу та аудиту запасів на сьогодні залишаються злободенними та потребують подальших досліджень.

Метою роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів на підприємствах, а також обгрунтування можливих шляхів їх удосконалення. Для досягнення мети були поставлені наступні завдання:

- розкрити сутність, класифікацію та порядок визнання та оцінки виробничих запасів;

- дослідити нормативно-правову базу з обліку та аудиту виробничих запасів;

- розглянути загальні положення обліку та аудиту запасів в зарубіжних країнах, і порівняти їх з національними вимогами;

- вивчити особливості документального оформлення обліку виробничих запасів на ТОВ «Миколаївбудмонтаж - 1»;

- розробити пропозиції щодо вдосконалення обліку та документування виробничих запасів на досліджуваному підприємстві;

- дослідити організацію та методику проведення аналізу та аудиту запасів на ТОВ «Миколаївбудмонтаж - 1»;

- надати рекомендації із вдосконалення методики проведення аналізу та аудиту виробничих запасів на вітчизняних підприємствах.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів на ТОВ «Миколаївбудмонтаж - 1».

Предметом є сукупність теоретичних, методичних, практичних аспектів обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів на вітчизняних підприємствах.

У роботі були використані такі методи дослідження, як: аналіз - для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез - для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку, аналізу та аудиту виробничих запасів; статистичні та аналітичні розрахунки - для дослідження факторної облікової інформації; порівняння - для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування - для визначення залежностей одних показників від інших; табличний (графічний) - для наочного зображення результатів дослідження; перевірка - для виявлення помилок у досліджуваній інформації; комп'ютерні програми - для відображення більш точної інформації користувачам; економіко-математичні методи - для систематизації та порівняння дослідженої інформації.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації та монографічні видання вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, законодавчі акти, положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО), міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ) та інші нормативно-правові акти, матеріали наукових конференцій і досліджень, первинна документація, облікові реєстри та фінансова звітність досліджуваного підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу проблемних організаційно-методичних положень, пов'язаних з удосконаленням обліку і аудиту використання виробничих запасів на підприємств.

Структура та обсяг магістерської роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел та додатків. Основний зміст роботи викладено на 87 сторінках друкованого тексту. Робота містить 17 таблиць, 13 рисунків, 6

додатків. Список використаних літературних джерел налічує 51 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Перший розділ «Теоретико-методичні засади обліку і аудиту виробничих запасів» присвячено проблемам формування обліку і аудиту виробничих запасів. Запасами є активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; знаходяться в процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також управління підприємством. Запаси визнаються активом, якщо існує вірогідність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена. В роботі також розглянута класифікація виробничих запасів як для цілей бухгалтерського обліку, так і з метою управління (рис.1).



Рис.1. Порядок формування первісної вартості запасів

Досліджено оцінювання запасів на етапі їх оприбуткування, складання балансу на відповідну дату та на дату списання запасів з балансу

підприємства. При вивченні нормативно-правової бази з обліку і аудиту виробничих запасів встановлено, що основними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів та відображення інформації про них у фінансовій звітності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 9 «Запаси» та інші облікові стандарти. Розглянуто загальні положення організації обліку і аудиту запасів в зарубіжних країнах у контексті порівняння міжнародних вимог з національними вимогами. З'ясовано, що організація обліку виробничих запасів у зарубіжних країнах має як спільні, так і відмінні риси, до яких можна віднести: кореспонденції рахунків, склад методів оцінки запасів, що вибувають, а також порядок їх відображення у балансі на звітну дату.

Другий розділ «**Особливості формування виробничих запасів на ТОВ «Миколаївбудмонтаж - 1»** присвячено вирішенню питань бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємстві. У процесі роботи досліджено особливості документального оформлення обліку виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1». Діяльність підприємства здійснюється у відповідності до діючих законодавчих та інших нормативно-правових актів на підставі засновницьких документів. Основними видами діяльності підприємства є: будівництво житлових і нежитлових будівель та інші спеціалізовані будівельні роботи.

Бухгалтерський облік автоматизований та здійснюється за допомогою програми «1С: Управление строительной организацией 8» та допоміжних програм «Банк-клієнт», «Медок». Організація бухгалтерського обліку на підприємстві визначена Наказом про облікову політику, який регламентує методичне забезпечення та процедури ведення обліку та звітності на підприємстві. ТОВ «МБМ-1» знаходиться на загальній системі оподаткування та є платником податку на прибуток, податку на додану вартість (далі – ПДВ), плати за землю та інших податків та зборів відповідно до вимог Податкового кодексу України (далі – ПКУ). Чисельність працівників на кінець 2017 року склала 77 осіб. Організаційна структура підприємства наведена на рис. 2.

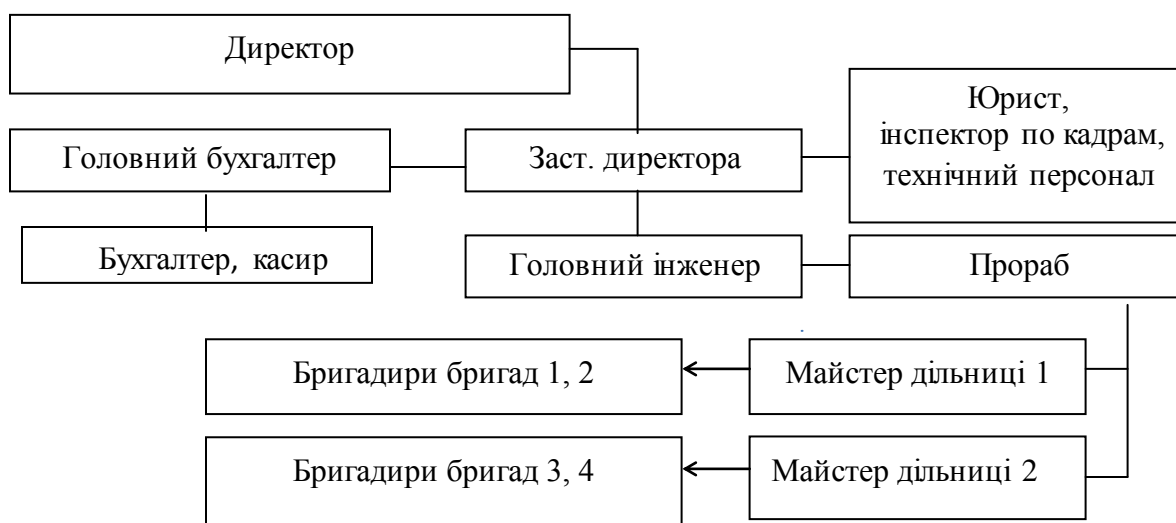


Рис. 2. Організаційна структура ТОВ «МБМ-1»

Загальний аналіз основних фінансових показників діяльності ТОВ «МБМ-1» у періоді дослідження дозволив переконатися в тому, що у 2017 році порівняно з 2016 роком середньорічна вартість основних виробничих засобів збільшилась на 71,0 тис. грн., середньорічна чисельність працівників зросла на 14 чол., сума чистого прибутку зменшилась на 31,0 тис грн. у зв'язку зі зростанням собівартості обсягів будівництва (табл. 1).

Таблиця 1

Основні фінансові показники діяльності ТОВ «МБМ-1»

Показники	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+,-)
01	02	03	04
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн. на кінець звітного періоду	1 051,0	1 122,0	+ 71,0
Середньорічна чисельність працівників, чол.	63	77	+14,0
Валовий дохід, тис. грн.	18 539	32 940	+14 401,0
Чистий прибуток, тис. грн.	116,0	85,0	- 31,0

Структура активів та пасивів балансу та аналіз його змін показали, що їх загальна величина збільшилась за рахунок зростання вартості необоротних активів підприємства на 5,3%, збільшення вартості оборотних засобів на 23,1%. При цьому у складі оборотних активів на протязі аналізованого періоду відбулося зменшення суми запасів на 302 тис. грн., значне зростання дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги - на 7868 тис. грн., що вказує на зниження платоспроможності замовників та інших покупців. Грошові кошти та їхні еквіваленти за досліджуваний період зменшилися на 187,0 тис. грн. порівняно з 2016 роком.

Протягом досліджуваного періоду власний капітал підприємства збільшився на 17,8%, що свідчить про ефективне здійснення господарської діяльності на підприємстві. Позиковий капітал підприємства у вигляді довгострокових кредитів збільшився на 114 %, короткострокових зобов'язань - на 219%, що вказує на збільшення залежності підприємства від зовнішнього фінансування своєї діяльності. Тому з метою зменшення зобов'язань управлінському персоналу рекомендовано поповнити власні оборотні кошти шляхом збільшення обсягів продажу продукції (робіт, послуг), мінімізації витрат та генерування прибутку від господарської діяльності ТОВ «МБМ-1», що дозволить поліпшити його фінансову стійкість.

ТОВ «МБМ-1» самостійно визначає свою облікову політику і обирає форму ведення бухгалтерського обліку з дотриманням принципів, встановлених законодавством.

Формування облікової політики аналізованого підприємства здійснюється головним бухгалтером та керівником і затверджується наказом про облікову політику.

Від правильного документального оформлення операцій з надходження та вибуття виробничих запасів залежить правильне віднесення їх вартості на витрати виробництва, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та відображення у фінансовій звітності. Порядок документообігу на ТОВ

«МБМ-1» наведеног на (рис. 3).

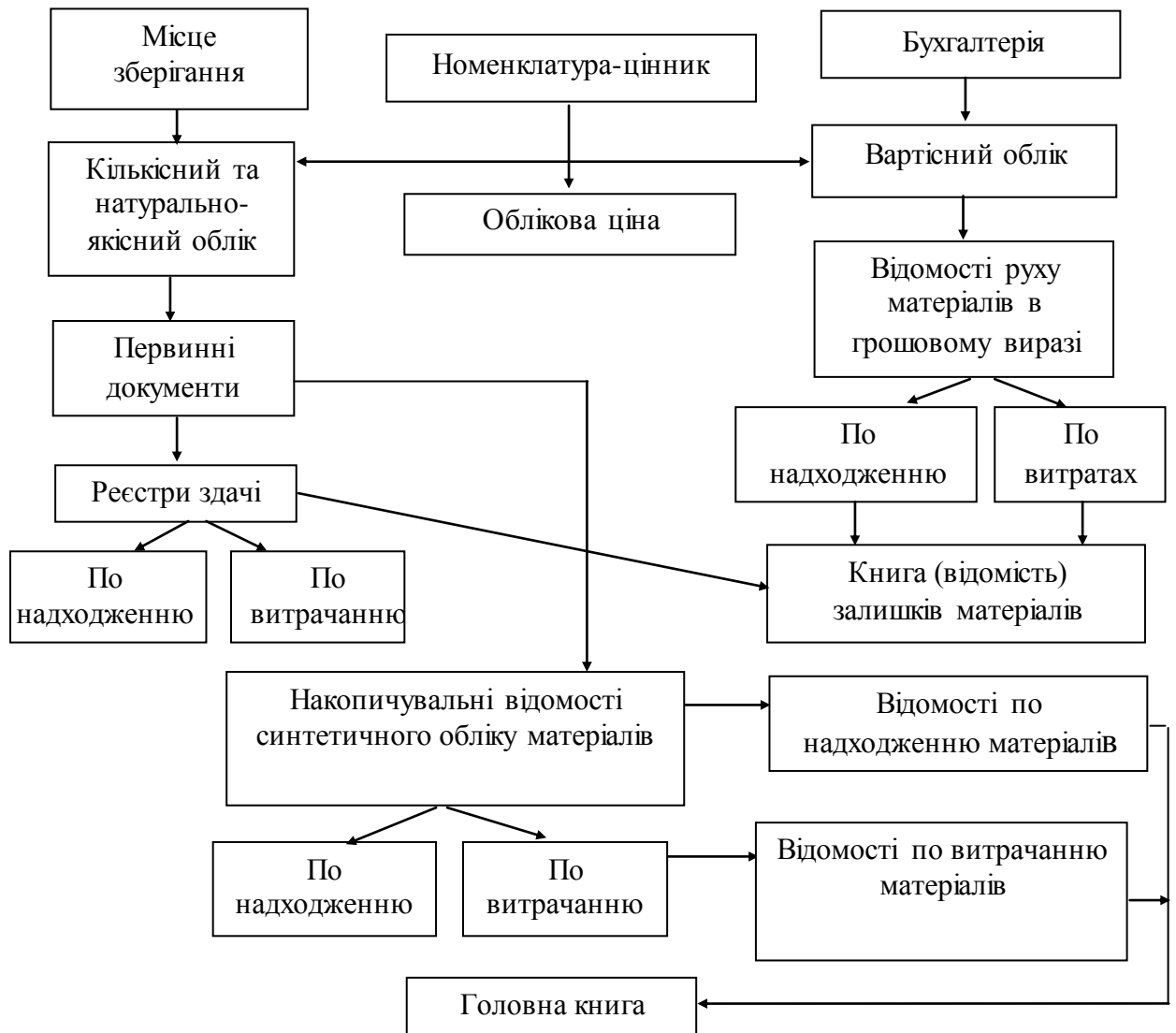


Рис. 3. Схема організації обліку запасів ТОВ «МБМ - 1»

Дослідження порядку документального оформлення операцій з обліку виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1» та особливостей організації їх обліку дозволили запропонувати шляхи вдосконалення обліку запасів.

Так, для забезпечення правильності даних бухгалтерського обліку запасів, їх відповідності фактичному стану необхідно стежити за ретельним і своєчасним проведенням інвентаризацій, контрольних та вибіркового перевірок, які мають велике значення у збереженні матеріалів. Саме тому рекомендовано внести такі зміни у порядок проведення інвентаризації на ТОВ «МБМ-1»:

- проводити повні інвентаризації виробничих запасів підприємства два рази на рік (замість одного разу, як раніше);
- періодично за виникненням необхідності проводити перевірки окремих груп запасів, а за їх результатами, у разі потреби, проводити відповідне коригування залишків запасів, а також виявлення винних осіб та вживати заходи для запобігання недостач у майбутньому.

Доцільним є використання на всіх ділянках обліку уніфікованих форм документації. Крім того необхідно створювати графіки документообігу з обліку запасів і доведення до виконавців їх функцій при створенні і перевірці первинного документа. Контроль з боку працівників бухгалтерії за правильністю оформлення первинної документації з обліку виробничих запасів варто здійснювати шляхом включення функції такого контролю в обов'язок бухгалтера, що робить обробку документа. Узагальнюючи результати дослідження особливостей обліку виробничих запасів керівництву ТОВ «МБМ-1» запропоновано:

- внести зміни в порядок проведення інвентаризацій;
- скласти схему або перелік робіт зі створення та обробки документів зі вказівкою термінів виконання;
- впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витратами матеріальних ресурсів;
- приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві;
- ввести реєстр «прострочених» довіреностей, в якому буде відображатися інформація про непрозвітовані доручення;
- використовувати сигнальну довідку про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу для контролю за відхиленням фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу і для контролю залишків матеріалів.

У третьому розділі «**Методика проведення аналізу та аудиту запасів на підприємстві**» проаналізовано ефективність використання виробничих запасів на ТОВ «Миколаївбудмонтаж - 1».

При розкритті методики проведення аналізу та аудиту виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1» проаналізована ефективність їх використання у періоді дослідження.

При цьому виділені основні завдання аналізу матеріальних ресурсів та відмічено, що аналіз забезпечення підприємства запасами можна здійснювати за такими напрямками: аналіз динаміки, складу та структури матеріальних ресурсів; аналіз руху матеріальних ресурсів, що передбачає оцінку ритмічності їх поставок; аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів (Рис.4).

В цілому результати аналізу показали, що показник матеріаломісткості виробленої продукції за період дослідження збільшився. Якщо у 2016 році у кожній гривні виробленої продукції містилося 59 коп. матеріальних витрат, то у 2017 році – 65 коп.

З метою зменшення матеріальних витрат на виробництво продукції вважаємо за необхідне порекомендувати управлінському персоналу підприємства знизити норми витрат матеріалів у розрахунку на 1 одиницю продукції, а також шукати більш дешеві джерела надходження будівельних матеріалів та сировини, але без втрати їх якості (табл. 2).



Рис. 4. Основні напрями аналізу матеріальних ресурсів

Показник матеріаловіддачі зменшився за період дослідження. Якщо у 2016 році на кожен гривню, яка вкладена у матеріальні ресурси (сировину, матеріали, паливо та інше) припадав обсяг виробництва продукції у розмірі 1,71 грн., то у 2017 році – 1,55 грн.

Матеріаломісткість має тенденцію до збільшення, оскільки є обернено пропорційним показником до матеріаловіддачі, - показник матеріаломісткості збільшився на кінець звітної періоду на 0,06. Негативним фактором можна назвати такий факт, як зменшення частки прибутку від основної операційної

діяльності у розрахунку на 1 грн. матеріальних витрат (у 2017 році 0,006 грн. проти 0,011 грн. у 2016 році).

Таблиця 2

Аналіз показників ефективності використання матеріальних ресурсів

Показники	Одиниця виміру	2016р.	2017р.	Зміна, (+, -)
01	02	03	04	05
Прибуток на 1 грн. матеріальних витрат (Прибуток від основної операційної діяльності / Матеріальні витрати)	грн.	0,011 (116/10854)	0,006 (122/21284)	-0,005
Матеріаловіддача (Обсяг виробництва продукції / Матеріальні витрати)	грн.	1,71 (18539 /10854)	1,55 (32940/21284)	-0,16
Матеріаломісткість (Матеріальні витрати/Обсяг виробництва продукції)	грн.	0,59 (10854/18539)	0,65 (21284/32940)	+0,06
Питома вага матеріальних витрат у загальній сумі витрат	%	58,8 (10854/18445)	64,7 (21284/32878)	+5,9

Аналіз впливу матеріаломісткості на обсяг виробництва та собівартість продукції дозволив виявити економію або перевитрачання ресурсів для виробництва продукції. Встановлено, що на підприємстві існують резерви збільшення обсягу виробництва за рахунок зниження матеріаломісткості виробленої продукції, які у вартісному виразі складають 3349,8 тис. грн. (табл. 3).

Таблиця 3

Аналіз впливу матеріаломісткості на обсяг виробництва

Показники	2016 р.	2017 р.	Відхилення (+, -)
01	02	03	04
1. Матеріальні витрати, тис. грн.	10854	21284	+10430
2. Обсяг виробництва продукції, тис. грн.	18539	32940	+14401
3. Матеріаломісткість продукції, грн.	0,59	0,65	+0,06
4. Вплив матеріаломісткості на:			
4.1. Собівартість продукції /економія матеріальних ресурсів (-); перевитрата (+)	+0,06 x 32940 = +1976,4 тис. грн.		
4.2. Обсяг виробництва продукції /зростання (+); зменшення (-)	- 1976,4 /0,59 = -3349,8 тис. грн.		

З метою зменшення матеріаломісткості бажано переглянути норми витрат сировини та матеріалів у бік їх зменшення та здійснювати пошук дешевих та якісних джерел постачання сировини.

Отже, у процесі роботи докладно розглянуті питання аналізу наявності, руху і використання виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1». Впровадження аналізу допоможе більш раціонально використовувати матеріальні ресурси, знаходити внутрішні резерви для збільшення виробництва продукції за рахунок

зменшення матеріальних витрат на одиницю продукції. Аналітична робота сприятиме забезпеченню ощадливого використання виробничих запасів, їх збереженню, доцільності проведення господарських операцій з матеріалами.

Об'єктами внутрішнього аудиту є облік виробничих запасів. Практика показує, що в теперішній час виробничі запаси контролюються недостатньо, їх надходження, зберігання та списання майже не перевіряється. Безконтрольність призводить до появи збитків на всіх стадіях процесу руху запасів. Керівництво не отримує належної інформації для ефективного управління запасами. Ціль внутрішнього аудиту виробничих запасів полягає в їх зберіганні на всіх етапах руху та в раціональному використанні. Досягти цього можливо шляхом мінімізації втрат запасів внаслідок розкрадання, зловживання, псування, позавиробничих витрат, а також забезпеченням ефективної взаємодії з виробничим відділом, відділами постачання та збуту. Для підвищення результативності проведення аудиту управління запасами на ТОВ «МБМ-1» аудиторію необхідно знати технологію виробництва.

По-перше, необхідно оцінити, чи всі запаси, що закуповуються підприємством мають цільове використання.

По-друге, необхідно провести маркетингове дослідження з метою оцінки цін закупки запасів та порівняти ціну закупки запасів на підприємстві з мінімальною ціною, яку можна сплатити на ринку.

По-третє, проаналізувати, як в системі поповнюються запаси. Підприємство одночасно переслідує дві протилежні цілі: скоротити запаси, щоб зменшити витрати на їх утримання та збільшити запаси, щоб забезпечити безперебійну роботу підприємства. Тому аудиторію необхідно оцінити витрати на утримання запасів та частоту перебоїв роботи на підприємстві. Виходячи з отриманої інформації необхідна така модель управління запасами, використання якої б давало оптимальні результати.

По-четверте, в умовах технологічного прогресу, аналізуючи технологію виробництва, іноді можна запропонувати використати у виробництві матеріал-замінювач, який за своїми якісними характеристиками підходить для виробництва, але дешевший і дозволить знизити витрати підприємства.

По-п'яте, необхідно оцінити обґрунтованість розрахунку норм запасів, які використовуються при відпуску їх у виробництво. Для цього пропонується аудиторію виконати контрольний запуск сировини та матеріалів у виробництво з метою оцінки норм витрачання. Провести фотографію робочого дня для оцінки організації використання запасів, зробити контрольний запуск сировини та матеріалів у виробництво. Усі ці напрямки робіт мають проводитись з метою оцінки ефективності та продуктивності системи операцій із запасами.

Контроль виробничих запасів, як основний напрямок управління, полягає в перевірці усіх моментів, об'ємів та етапів руху запасів від постачальника до споживача. Він дозволяє отримувати інформацію про рух запасів між структурними підрозділами підприємства та виявляти слабкі та сильні сторони роботи підприємства. За допомогою контролю можливо виявити розбіжності між плановим та фактичним рухом запасів. Контроль за

станом запасів проводиться на основі даних обліку запасів. При виконанні аудиту виробничих запасів пропонується провести діагностику системи управління запасами ТОВ «МБМ-1» шляхом проведення тестування (табл. 4).

Таблиця 4

Діагностика системи управління запасами на ТОВ «МБМ-1»

Фактор впливу на ефективність системи управління запасами	Відповідь	
	Так	Ні
01	02	03
1. Чи існує чіткий графік руху запасів від укладення договору до отримання грошей за готову продукцію?		ні
2. Чи існує невідповідність (відхилення) виробничої програми та фактичних даних?	так	
3. Чи пов'язані між собою план виробництва та портфель замовлень?		ні
4. Чи порушується договірна дисципліна?	так	
5. Як здійснюється нормування виробничих запасів?	так	
6. Чи визначена структура запасів?	так	
7. Чи ведеться складське господарство?	так	
8. Чи проводиться оперативний аналіз складських запасів?		ні
9. Чи існують на підприємстві єдині стандарти збору, накопичення та обробки інформації?	так	
10. Чи існує на підприємстві оперативна система надання відповідним службам первісної інформації про стан залишків запасів на складі?		ні
11. Чи скоординовані дії структурних підрозділів підприємства?		ні
12. Чи існує можливість регулярного моніторингу динаміки поточного використання та складських залишків підприємства?	так	
13. Чи існує можливість проведення коригування даних про резервний запас та своєчасного прийняття рішення?	так	
14. Чи проводиться фінансовий аналіз на підприємстві?		ні
15. Існування єдиної бази даних на підприємстві?		ні
16. Чи аналізуються витрати на утримання та поповнення запасів?	так	
17. Чи існує можливість функціонування підприємства в умовах відсутності запасів або їх мінімальній величині?		ні
18. Чи існує можливість розрахунку інтенсивності витрачання в натуральному вимірі за день, періодів постачання в днях, достатності складських запасів в днях, резервних запасів в днях?	так	

Запропонований тест діагностики дозволить аудиторів встановити переваги та недоліки системи, надати відповідні пропозиції. З метою підвищення ефективності використання системи контролю рівня запасів аудитор може розробити та запропонувати варіант системи контролю рівня запасів, який буде відповідати особливостям існування підприємства.

Служба внутрішнього аудиту повинна функціонувати на ТОВ «МБМ-1» не тільки з метою правильного і своєчасного документального відображення операцій з надходження, заготівлі, переміщення і витрат виробничих запасів, ефективності контролю за витратами виробничих запасів, правильністю проведення систематичної переоцінки матеріалів та відображення в бухгалтерському обліку, збереженням цінностей та

виключення помилок з обліку виробничих запасів, раціонального складання та оформлення первинних документів, але й з метою забезпечення ефективності діяльності апарату управління щодо захисту законних майнових інтересів підприємства, удосконалення системи бухгалтерського обліку і сприяння підвищенню ефективності роботи, зміцнення його фінансового стану. Необхідною умовою виконання планів виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку та рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною та матеріалами необхідного асортименту і якості, а також економне їх використання. Зростання потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним (придбанням чи виготовленням більшої кількості матеріалів та енергії) або інтенсивним (економнішим використанням наявних запасів у процесі виробництва продукції) шляхом. Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоча її собівартість при цьому може знизитися за рахунок збільшення обсягу виробництва і зменшення частки постійних витрат. Другий шлях забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції. Економне використання сировини, матеріалів та енергії рівнозначне збільшенню їх виробництва. Для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності ТОВ «МБМ-1» необхідно вдосконалити методику планування, аналізу і контролю запасів.

Висновки

Одержані результати свідчать про досягнення мети і виконання поставлених завдань дослідження й надають можливість сформулювати наступні висновки.

1. На основі опрацювання наукових джерел щодо розуміння економічної сутності поняття обліку і аудиту використання виробничих запасів на підприємстві обґрунтовано таке його узагальнене визначення: комплексна система формування, збору, аналітико-синтетичної обробки, накопичення та передачі обґрунтованої інформації, сформованої з використанням методів бухгалтерського обліку й економічного аналізу, для прийняття управлінських рішень, що сприяють успішному розвитку підприємств. Уточнення наведених понять розширює інформаційну базу обліку і аудиту використання виробничих запасів на підприємстві для прийняття виважених рішень.

2. При вивченні нормативно-правової бази з обліку і аудиту виробничих запасів встановлено, що основними нормативно-правовими актами, що регулюють порядок ведення бухгалтерського обліку виробничих запасів та відображення інформації про них у фінансовій звітності є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», П(С)БО 9 «Запаси» та інші облікові стандарти.

3. Розглянуто загальні положення організації обліку і аудиту запасів в зарубіжних країнах у контексті порівняння міжнародних вимог з національними вимогами. З'ясовано, що організація обліку виробничих запасів у зарубіжних

країнах має як спільні, так і відмінні риси, до яких можна віднести: кореспонденції рахунків, склад методів оцінки запасів, що вибувають, а також порядок їх відображення у балансі на звітну дату.

4. У процесі роботи досліджено особливості документального оформлення обліку виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1». Діяльність підприємства здійснюється у відповідності до діючих законодавчих та інших нормативно-правових актів на підставі засновницьких документів. Основними видами діяльності підприємства є: будівництво житлових і нежитлових будівель та інші спеціалізовані будівельні роботи. Бухгалтерський облік автоматизований та здійснюється за допомогою програми «1С: Управление строительной организацией 8» та допоміжних програм «Банк-клієнт», «Медок». Організація бухгалтерського обліку на підприємстві визначена Наказом про облікову політику, який регламентує методичне забезпечення та процедури ведення обліку та звітності на підприємстві.

5. Дослідження порядку документального оформлення операцій з обліку виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1» та особливостей організації їх обліку дозволили запропонувати шляхи вдосконалення обліку запасів. Для забезпечення правильності даних бухгалтерського обліку запасів, їх відповідності фактичному стану необхідно стежити за ретельним і своєчасним проведенням інвентаризацій, контрольних та вибіркових перевірок, які мають велике значення у збереженні матеріалів. Саме тому рекомендовано внести такі зміни у порядок проведення інвентаризації на ТОВ «МБМ-1»:

- проводити повні інвентаризації виробничих запасів підприємства два рази на рік (замість одного разу, як раніше);
- періодично за виникненням необхідності проводити перевірки окремих груп запасів, а за їх результатами, у разі потреби, проводити відповідне коригування залишків запасів, а також виявлення винних осіб та вживати заходи для запобігання недостач у майбутньому.

6. Узагальнюючи результати дослідження особливостей обліку виробничих запасів керівництву ТОВ «МБМ-1» запропоновано:

- внести зміни в порядок проведення інвентаризацій;
- скласти схему або перелік робіт зі створення та обробки документів зі вказівкою термінів виконання;
- впроваджувати ефективні форми попереднього й поточного контролю за дотриманням норм запасів і витратами матеріальних ресурсів;
- приділяти більше уваги підвищенню вірогідності оперативного обліку руху матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, деталей і вузлів у виробництві;
- ввести реєстр «прострочених» довіреностей, в якому буде відображатися інформація про непрозвітовані доручення;
- використовувати сигнальну довідку про відхилення фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу для контролю за відхиленням фактичного залишку матеріалів від встановлених норм запасу і для контролю залишків матеріалів.

7. При розкритті методики проведення аналізу та аудиту виробничих запасів на ТОВ «МБМ-1» проаналізована ефективність їх використання у

періоді дослідження. При цьому виділені основні завдання аналізу матеріальних ресурсів та відмічено, що аналіз забезпечення підприємства запасами можна здійснювати за такими напрямками: аналіз динаміки, складу та структури матеріальних ресурсів; аналіз руху матеріальних ресурсів, що передбачає оцінку ритмічності їх поставок; аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

8. Розкрито теоретичні аспекти аудиту виробничих запасів – предмет, об'єкти, задачі, джерела інформації аудиту, етапи проведення аудиторської перевірки та її методичні аспекти. Зазначено, що проведення аудиту операцій з обліку виробничих запасів здійснюється в наступній послідовності: перевірка своєчасності, повноти проведення інвентаризації виробничих запасів і контролю виконання договорів з постачальниками й покупцями відповідних запасів, перевірка своєчасності та правильності документального оформлення оприбуткування запасів, контроль вибуття виробничих запасів, підтвердження інформації про фактичні залишки виробничих запасів на складах підприємства, проведення аналізу ефективності використання виробничих запасів на підприємстві, складання та подання аудиторського висновку.

9. Зазначено, що служба внутрішнього аудиту повинна функціонувати на ТОВ «МБМ-1» не тільки з метою правильного і своєчасного документального відображення операцій з надходження, заготівлі, переміщення і витрат виробничих запасів, але й з метою забезпечення ефективності діяльності апарату управління щодо захисту законних майнових інтересів підприємства, удосконалення системи бухгалтерського обліку і сприяння підвищенню ефективності роботи, зміцнення його фінансового стану.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У наукових фахових виданнях:

1. Іванова М.О. Облік доходу від реалізації готової продукції: шляхи його вдосконалення / М.О. Іванова // Молодіжний науковий журнал. – [науковий журнал]. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – Випуск 30(74). – С.61 – 64.

АНОТАЦІЯ

Іванова М.О. Облік і аудит використання виробничих запасів на підприємстві. – Рукопис.

Магістерська робота на здобуття ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Кафедра обліку і аудиту. – Миколаїв, 2019.

Магістерська робота присвячена науковому обґрунтуванню теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій з удосконалення обліку і аудиту використання виробничих запасів на підприємстві. Розвиток ринкових відносин, впровадження різноманітних форм власності, реформування економічних відносин в Україні висувають дедалі нові вимоги до

бухгалтерського обліку як до основного засобу контролю за веденням господарської діяльності суб'єктів господарювання. Сьогодні підприємства потребують суттєвого реформування структури управління господарською діяльністю. При цьому велике значення має вивчення мінімальної величини виробничих запасів на підприємствах, оскільки матеріальні витрати на них займають найбільшу питому вагу.

Розвиток виробництва неможливий без виготовлення конкурентоспроможної продукції та її реалізації на внутрішніх і зовнішніх ринках збуту. Водночас необхідною передумовою здійснення виробничого процесу є наявність достатньої кількості виробничих запасів, які є важливою частиною активів підприємства. Вирішення проблеми ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу господарських підприємств потребує створення системи управління виробництвом, в основу має бути покладено формування інформації про виробничі запаси підприємства. Тому розробка та впровадження основних напрямів підвищення ефективності господарської діяльності підприємств передбачає вдосконалення обліку і контролю виробничих запасів, які забезпечують менеджерів і керівників належною інформацією для прийняття управлінських рішень.

Чітка побудова бухгалтерського обліку відповідно до змін, що відбуваються в його організації і техніці ведення, підвищує роль обліку як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і передбачень ризику у виробничо-господарській фінансовій діяльності підприємств. Від ефективного використання матеріальних запасів залежить величина прибутку підприємства та швидкість обороту вкладеного капіталу, тому їх обліку приділяють велику увагу. Тому актуальність дослідження проблемних питань удосконалення обліку, аналізу і аудиту виробничих запасів підприємств не викликає сумніву.

Ключові слова: облік, забезпечення, аналітика, виробничі запаси, звітність, інвентаризація, аудит, аналіз, оцінка, управлінські рішення.

ABSTRACT

Ivanova M.O. Accounting and audit of the use of inventory at the enterprise. - Manuscript.

Master's work on obtaining a degree in higher education, Master in specialty 071 "Accounting and taxation". - Petro Mohyla Black Sea National University. Department of Accounting and Audit. - Mykolayiv, 2019.

The master's work is devoted to scientific substantiation of theoretical positions and development of practical recommendations on improvement of accounting and audit of the use of industrial stocks at the enterprise. The development of market relations, the introduction of various forms of ownership, and the reformation of economic relations in Ukraine place more and more new requirements on accounting as the main means of control over the conduct of economic activities of business

entities. Today, enterprises need to significantly reform the structure of economic activity management. At the same time, it is important to study the minimum size of production stocks at enterprises, as material costs occupy the largest share.

The development of production is impossible without the production of competitive products and their implementation on the domestic and foreign markets. At the same time, the necessary prerequisite for the implementation of the production process is the availability of sufficient quantities of production stocks, which are an important part of the assets of the enterprise. Solving the problem of effective development and growth of production potential of economic enterprises requires the creation of a production management system, which should be based on the formation of information about the industrial reserves of the enterprise. Therefore, the development and implementation of the main directions of improving the efficiency of business activities of enterprises involves improving the accounting and control of inventories that provide managers and managers with appropriate information for making managerial decisions.

A clear construction of accounting in accordance with the changes taking place in its organization and technique of management increases the role of accounting as the main means of obtaining reliable information for making economically sound decisions and predictions of risk in the production and economic financial activities of enterprises. The effective use of material stocks depends on the size of the company's profits and the rate of turnover of the invested capital, so their attention is paid a lot of attention. Therefore, the relevance of the study of problem issues in improving the accounting, analysis and audit of industrial stocks of enterprises is beyond doubt.

Key words: accounting, provision, analysis, inventory, inventory, inventory, audit, analysis, evaluation, management decisions.